

Współczesne teorie socjologiczne

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Socjologia	Cykl dydaktyczny 2026/2027	
Specjalność -	Kod przedmiotu HSOCS.I4.02808.26	
Jednostka organizacyjna Wydział Humanistyczny	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia licencjackie I stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Profil studiów Ogólnoakademicki	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Tak	
Koordynator przedmiotu	Łukasz Afeltowicz	
Prowadzący zajęcia	Radosław Tyrała, Łukasz Afeltowicz	
Okres Semestr 3	Forma zaliczenia Egzamin	Liczba punktów ECTS 6
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 30 Ćwiczenia audytoryjne: 30	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Celem jest zapoznanie osób studiujących z wybranymi teoriami socjologicznymi
----	--

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Zna współczesne teorie socjologiczne, zna różnice pomiędzy najważniejszymi paradygmatami analizy rzeczywistości społecznej.	SOC1A_W03	Egzamin, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja
W2	Zna główne sposoby wyjaśniania współczesnych zjawisk społecznych za pomocą dominujących obecnie w socjologii teorii.	SOC1A_W04	Aktywność na zajęciach, Egzamin, Esej, Wypracowania pisane na zajęciach
W3	Zna i rozumie idee współczesnych teoretyków socjologii i potrafi wskazać różnice między nimi.	SOC1A_W09	Esej, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja
W4	Zna ogólne zależności między kształtowaniem się teorii socjologicznych a zmianami społeczno-kulturowymi.	SOC1A_W10	Egzamin, Esej, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu współczesnych teorii socjologicznych.	SOC1A_U01	Egzamin, Wypracowania pisane na zajęciach
U2	Potrafi wykorzystać współczesne teorie socjologiczne do analizy procesów społecznych.	SOC1A_U03	Egzamin, Esej, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja
U3	Posiada umiejętność zastosowania współczesnych teorii socjologicznych do analizy przemian zachodzących we współczesnym świecie ze szczególnym względem przemian globalizacyjnych.	SOC1A_U07	Esej, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Samodzielnie podejmuje poszukiwania w zakresie doboru właściwych współczesnych teorii socjologicznych do analizy wybranego zjawiska społecznego	SOC1A_K04	Esej, Prezentacja
K2	Jest otwarty na krytykę zastosowanych do analizy rzeczywistości społecznej teorii socjologicznych i potrafi je modyfikować w wyniku dyskusji.	SOC1A_K05	Aktywność na zajęciach, Prezentacja
K3	Ma świadomość znaczenia analizy teoretycznej dla rozumienia współczesnych procesów społeczno-kulturowych.	SOC1A_K08	Egzamin

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Celem kursu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi koncepcjami teoretycznymi w socjologii po II WŚ. Uwzględnione zostaną również te idee, które pojawiły się w ciągu ostatnich dwudziestu lat.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	30
Ćwiczenia audytoryjne	30

Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	40
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	4
Przygotowanie projektu, prezentacji, pracy pisemnej, sprawozdania	20
Przygotowanie do zajęć	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 156
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 60

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	<p>ĆWICZENIA</p> <p>Celem kursu jest zapoznanie studentów z najważniejszymi koncepcjami teoretycznymi stworzonymi w socjologii i dyscyplinach pokrewnych po drugiej wojnie światowej. Większość omawianych teorii pochodzących będzie z pierwszych dekad drugiej połowy XX wieku, jednak uwzględnione zostaną również te, które pojawiły się w okresie wąsko rozumianej współczesności, czyli w ciągu ostatnich dwudziestu lat.</p> <p>Drugim celem kursu jest zaznajomienie uczestników zajęć z praktycznym zastosowaniem omawianych teorii. W centrum zainteresowania będzie tu więc teoria socjologiczna pojęta nie tylko jako abstrakcyjny konstrukt, ale również jako praktyczne narzędzie umożliwiające analizę, interpretację i badanie rzeczywistości społecznej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Klasycyzm”, „współczesność” i „teoretyczność” socjologii – jak je rozumieć? Wprowadzenie do przedmiotu. Ziółkowski Marek. 2006. „Teoria socjologiczna początku XXI wieku”. w: WTS I, s. 15-32. 2. Teorie systemowe: Robert K. Merton, Niklas Luhmann. Luhmann Niklas. 2007. Systemy społeczne. Zarys ogólnej teorii. Kraków: ZW NOMOS, s. 19-46 (rozdz. 1.1, 1.2). Merton Robert K. 2006. „Paradygmat analizy funkcjonalnej w socjologii”. w: WTS I, s. 366-375. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 24-31, 67-86. 3. Teorie konfliktu: Lewis A. Coser, Ralf Dahrendorf. Coser Lewis A. 2009. Funkcje konfliktu społecznego. Kraków: ZW NOMOS, s. 25-51, 115-119 (rozdz. 2, 3, 9). Dahrendorf Ralf. 2006. „Teoria konfliktu w społeczeństwie przemysłowym”. w: WTS I, s. 454-477. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 188-202. 4. Teorie wymiany społecznej: Peter M. Blau, Richard M. Emerson. Blau Peter M. 2009. Wymiana i władza w życiu społecznym. Kraków: ZW NOMOS, s. 97-118 (rozdz. 4). Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 311-334, 365-368. 5. Teorie interakcjonistyczne: Herbert Blumer, Erving Goffman. Blumer Herbert. 2007. Interakcjonizm symboliczny. Kraków: ZW NOMOS, s. 49-69 (rozdz. 2, 3). Goffman Erving. 2000. Człowiek w teatrze życia codziennego. Warszawa: Wydawnictwo KR, s. 135-167 (rozdz. 3). Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 418-434, 456-479. 6. Fenomenologia społeczna: Alfred Schütz, Peter L. Berger/Thomas Luckmann. Berger Peter L. i Thomas Luckmann. 2010. Społeczne tworzenie rzeczywistości. Warszawa: WN PWN, s. 31-67 (rozdz. 1), 214-236 (podrozdz. pt. Podtrzymanie i przemiana rzeczywistości subiektywnej). Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 413-416. 7. Etnometodologia: Harold Garfinkel. Garfinkel Harold. 2007. Studia z etnometodologii. Warszawa: WN PWN, s. 51-98 (rozdz. 2). Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 480-494. 8. Teoria socjologiczna jako krytyka społeczna: Max Horkheimer/Theodor W. Adorno, socjologia publiczna. Burawoy Michael. 2009. O socjologii publicznej. Przemówienie prezydenckie z roku 2004. w: NPTS, s. 525-561. Horkheimer Max i Theodor W. Adorno. 2010. Dialektyka oświecenia. Fragmenty filozoficzne. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej, s. 123-168 (rozdz. pt. Przemysł kulturalny). Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 639-646. 9. Redukcjonizm w teorii socjologicznej I: teorie racjonalnego wyboru i nowy instytucjonalizm. DiMaggio Paul J. i Walter W. Powell. 2006. Nowe spojrzenie na „żelazną klatkę”: Instytucjonalny izomorfizm i racjonalność zbiorowa w polach organizacyjnych. W: WTS I, s. 600-612. Hechter Michael i Satoshi Kanazawa. 2006. Teoria racjonalnego wyboru a socjologia. w: WTS I, s. 164-180. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 348-364. 10. Redukcjonizm w teorii socjologicznej II: socjobiologia i psychologia ewolucyjna. Szlendak Tomasz. 2003. Co się stało z socjobiologią?. „Kultura i Społeczeństwo” nr 1, s. 3-26. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 104-111. 11. Podejścia sieciowe w socjologii: teoria aktora-sieci Bruno Latoura. Abriszewski Krzysztof. 2007. Teoria Aktora-Sieci Bruno Latoura. „Teksty Drugie” nr 1-2, s. 113-126. Latour Bruno. 2010. Splatając na nowo to, co społeczne. Wprowadzenie do teorii aktora-sieci. Kraków: Universitas, s. 31-38, 89-122. Pietrowicz Krzysztof. 2016. Podejścia sieciowe w socjologii. Przyczółki, splecenia i przeobrażenia dyscypliny. Bydgoszcz: Epigram, s. 132-143. 12. Teoretyczne syntezy poza etykietkami I: Michel Foucault. Baert Patrick i Filipe Carreira da Silva. 2013. Teorie społeczne w XX wieku i dzisiaj. Kraków: ZW NOMOS, s. 183-209. Foucault Michel. 1998. Trzeba bronić społeczeństwa. Wykłady w Collège de France, 1976. Warszawa: Wydawnictwo KR, s. 237-260 (rozdz. pt. Wykład z 17 marca 1976) lub w: WTS I, s. 522-536. 13. Teoretyczne syntezy poza etykietkami II: Jürgen Habermas. Habermas Jürgen. 2006. Tendencje kryzysowe w rozwiniętym kapitalizmie. w: WTS II, s. 975-984. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 647-664. 14. Teoretyczne syntezy poza etykietkami III: Pierre Bourdieu. Bourdieu Pierre i Loïc J.D. Wacquant. 2006. „Logika pół”. w: WTS II, s. 651-662. Turner Jonathan H. 2004. Struktura teorii socjologicznej. Warszawa: WN PWN, s. 593-603. 15. Powtórzenie materiału. Analiza porównawcza w grupach. <p>Wykaz użytych skrótów: WTS I – Jasińska-Kania Aleksandra, Lech M. Nijakowski, Jerzy Szacki i Marek Ziółkowski (wybór i opracowanie). 2006. Współczesne teorie socjologiczne, tom 1, Warszawa: WN SCHOLAR WTS II – Jasińska-Kania Aleksandra, Lech M. Nijakowski, Jerzy Szacki i Marek Ziółkowski (wybór i opracowanie). 2006. Współczesne teorie socjologiczne, tom 2, Warszawa: WN SCHOLAR NPTS – Manterys Aleksander i Janusz Mucha (red.). 2009. Nowe perspektywy teorii socjologicznej. Wybór tekstów, Kraków: ZW NOMOS.</p>	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2, K3	Ćwiczenia audytoryjne
2.	<p>WYKŁAD</p> <p>W ramach wykładu omówione zostaną teorie społeczne i socjologiczne rozwijane po II wojnie światowej na szeroko rozumianym Zachodzie (w sprawie socjologii rozwijanych w innych częściach świata por. Hangsheng i Yingsheng bdw; Patel, red. 2010; Burawoy i inni, red. 2010): orientacje teoretyczno-metodologiczne i całościowe teorie, oparte na ogólnych modelach rzeczywistości społecznej. Wykład ma przynieść pożytek ogólny, ale też ma pomóc w konceptualizowaniu problemów i pisaniu prac dyplomowych. Osoby biorące udział w wykładzie zachęcamy do samodzielnego, bieżącego studiowania podręczników Jonathana H. Turnera (2004), Anthony Elliotta (2011) oraz Patricka Baerta i Philippe Carreira da Silvy (2013).</p>	W1, W2, W4, U1, U2, U3, K3	Wykład

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Wykład, Studium przypadku (ang. case study), Metoda problemowa (ang. Problem Based Learning), Odwrócona klasa (ang. flipped classroom), Praca grupowa, Mini wykład

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Aktywność na zajęciach, Egzamin	Zaliczenie ćwiczeń oraz uzyskanie przynajmniej 15 pkt. z egzaminu i za aktywność
Ćwiczenia audytoryjne	Aktywność na zajęciach, Esej, Wypracowania pisane na zajęciach, Prezentacja	Uzyskanie przynajmniej 50 pkt.

Dodatkowy opis

Ocena końcowa z całego przedmiotu uwzględni wynik egzaminu oraz wynik ćwiczeń: ocena uwzględni oceny ze wszystkich podejść. Ocenę końcową wystawia koordynator kursu.

Dowolne próby oszustw (np. plagiat, autoplgiat, próba ściągania) skutkują natychmiastową oceną końcową 2.0 za cały kurs bez możliwości poprawy. Sprawa taka będzie również kierowana do Dziekana WH AGH.

WYKŁAD

Wykład odbywa się w formule ZDALNEJ, na platformie MS Teams. Może to być wykład (1) realizowany w modelu webinaru (forma synchroniczna) lub (2) jako nagrania przeznaczone do wielokrotnego odtwarzania (forma asynchroniczna). W przypadku formy asynchronicznej punkty za aktywność zdobywa się realizując zadania na platformie MS Teams. Zaliczenie wymaga uzyskania przynajmniej 15 pkt. Za aktywny udział w wykładach można zdobyć do 10 pkt. i do 20 pkt. za egzamin.

W I terminie egzamin odbywa się w formie testu (test MS Forms). II i III termin to egzaminy ustne.

Osoba prowadząca rezerwuje sobie prawo przyznania punktów bonusowych, na przykład za udział w dodatkowych aktywnościach. Punkty bonusowe oraz za aktywność przechodzą na II i III podejście.

Do egzaminu z wykładu można przystąpić bez zaliczonych ćwiczeń, ale ocena będzie wpisywana dopiero po zaliczeniu przez studenta lub studentkę ćwiczeń.

ĆWICZENIA

Ćwiczenia są prowadzone w trybie stacjonarnym. W uzasadnionych przypadkach mogą być prowadzone w trybie e-learningowym (na platformie MS Teams).

Na OCENĘ KOŃCOWĄ składać się będą wyniki uzyskane z następujących czterech elementów: praca w grupach, „wejściówki”, referat, praca pisemna.

PRACA W GRUPACH. Prowadzący będzie na każde zajęcia zadawał studentom zagadnienia do opracowania w grupach, mające na celu przygotowanie do napisania końcowej pracy pisemnej. Grupy będą oceniane w skali 0-3. Skład grup musi pozostać niezmienny przez cały kurs. Nieobecni członkowie/inie poszczególnych grup nie otrzymują punktów. W sumie za ten element uzyskać będzie można 42 punktów.

„WEJŚCIÓWKI”. Mowa u o krótkich (6 minut) sprawdzianach przeprowadzanych na początku zajęć, które testować będą poziom przygotowania studentów/ek z zakresu tekstów obowiązkowych (na podstawie wysłanych wcześniej zagadnień). Od „wejściówki” zaczynać się będzie 10 spotkań (czyli wszystkie poza pierwszymi i ostatnimi oraz jeszcze trzema, wybranymi przez prowadzącego). Za „wejściówkę” uzyskać będzie można 0-2 punkty. W sumie za ten element uzyskać będzie można 20 punktów. Należy podejść co najmniej do 7 wejściówek. W przeciwnym razie uzyskane za ten element punkty zostaną anulowane.

REFERAT. Obowiązkiem referenta jest przedstawienie omawianej podczas danych zajęć koncepcji teoretycznej w sposób zwięzły, interesujący i krytyczny. Zgłoszenia chęci wygłoszenia referatów proszę o przesyłanie na mój, podany powyżej, adres mailowy od 6 października od godz. 9:00. Tylko pierwszych 14 osób z każdej grupy będzie miało możliwość wygłoszenia referatu. Decyduje kolejność zgłoszeń. W zgłoszeniu proszę o podanie imienia, nazwiska, numeru grupy oraz numeru zajęć, na których zgłaszający chce wygłosić referat (prowadzący zastrzega sobie jednak możliwość przesunięcia zgłoszonego referatu na inne zajęcia). Za referat uzyskać będzie można maksymalnie 8 punktów. Oceniony zostanie przy użyciu następujących kryteriów: - Dobór materiałów źródłowych: 0-2 pkt. - Przedstawienie specyfiki omawianej perspektywy teoretycznej: 0-3 pkt. - Krytyczna analiza prezentowanej perspektywy teoretycznej: 0-2 pkt. - Forma i odpowiednia długość prezentacji: 0-1 pkt. Referent/ka ma do dyspozycji 10-15 minut czasu. Podczas pierwszych zajęć nie będzie możliwości wygłoszenia referatu. Podczas jednych zajęć wygłoszony może być maksymalnie 1 referat. Pojedynczy referat wygłosić może nie więcej niż jedna osoba. Referent/ka ma obowiązek wykorzystać materiały inne niż teksty zadane dla wszystkich. Referent/ka ma obowiązek dostarczyć prowadzącemu wykaz wykorzystanej literatury.

PRACA PISEMNA. Praca powinna stanowić próbę aplikacji jednej z teorii omawianych na zajęciach do analizy wybranego zjawiska społecznego. Praca powinna liczyć sobie 3-5 stron standardowego maszynopisu (czcionka Times New Roman lub

podobna, rozmiar czcionki 12, odstęp między wierszami 1.5), licząc z obowiązkową bibliografią. Gotową pracę proszę przelać na mój adres mailowy do 18 grudnia do godz. 20:00. Oddanie pracy poza tym terminem oznacza uzyskanie oceny niedostatecznej z pierwszego terminu zaliczenia ćwiczeń. Termin poprawkowy na oddanie pracy wyznaczam trzy tygodnie później, zaś termin poprawkowy II – cztery tygodnie później. Nieoddanie pracy do tego czasu skutkuje brakiem zaliczenia ćwiczeń. Autora/rkę pracy obowiązuje znajomość standardu PARNAS. Na odwrocie strony tytułowej należy umieścić oświadczenie o samodzielnym napisaniu pracy wraz z własnoręcznym podpisem. Prowadzący zastrzega sobie możliwość zaproszenia wybranych studentów na dyżur celem obrony napisanych prac. Za pracę uzyskać będzie można maksymalnie 30 punktów. Zostanie ona oceniona według następujących kryteriów: - Oryginalność i „wkład własny”: 0-5 pkt. (0 pkt za temat omawiany na ćwiczeniach, 5 pkt za temat własny). - Aspekt teoretyczny: 0-15 pkt. - uzasadnienie adekwatności wybranej teorii do analizy problemu badawczego; - stopień wykorzystania aparatu pojęciowego wybranej teorii. - umiejętność zastosowania założeń wybranej teorii w celu analizy problemu badawczego; - Forma pracy: 0-10 pkt. - konstrukcja i przejrzystość pracy; - poprawnie sporządzona bibliografia i przypisy; - błędy ortograficzne, stylistyczne itp. W toku całego kursu będzie można w sumie uzyskać maksymalnie 100 punktów. Liczba uzyskanych punktów przekładać się będzie na oceny w sposób następujący:
0-49 niedostateczny 50-59 dostateczny 60-69 dostateczny plus 70-79 dobry 80-89 dobry plus 90-100 bardzo dobry

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

WYKŁAD:

Do zdobycia jest 30 pkt. oraz punkty bonusowe. Za aktywny udział w wykładach można zdobyć do 10 pkt. i do 20 pkt. za egzamin. Zaliczenie wymaga uzyskania przynajmniej 15 pkt. Tylko punkty bonusowe przechodzą na kolejne podejścia. W ramach podejścia II i III można zdobyć po 30 pkt. za egzamin ustny.

ĆWICZENIA: ocena wystawiana jest na podstawie punktów uzyskanych poprzez realizację czterech opisanych wcześniej aktywności (PRACA PISEMNA, WEJŚCIÓWKI, PRACA W GRUPACH, REFERAT).

Sposób obliczania oceny końcowej

Wpływ na ocenę końcową mają oceny z wykładu i ćwiczeń. Koordynator wylicza najpierw średnią z ocen z wszystkich podejść, a wylicza średnią ze średnich. W przypadku ćwiczeń i wykładu osoba studiująca ma po trzy podejścia (AKA terminy). Jeśli ktoś nie uzyska oceny z I terminu przed terminem wskazanym w protokołach, to traci to podejście.

Przy wystawianiu oceny z wykładu obowiązuje skala AGH, a zatem 15 pkt. to ocena 3.0, 18 pkt. - 3.5, 21 pkt. - ocena 4.0, 24 pkt. - ocena 4.5, a ponad 27 pkt. to ocena 5.0.

Oceny końcowe z ĆWICZEŃ uzależnione są wyłącznie od liczby zdobytych punktów, według następującej skali: 0-49 niedostateczny 50-59 dostateczny 60-69 dostateczny plus 70-79 dobry 80-89 dobry plus 90-100 bardzo dobry

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Nieobecności i zaległości - tryb wyrównywania jest uzgadniany przez prowadzącego ze studentem/studentką

Wymagania wstępne i dodatkowe

Brak

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Wykład: Studenci i studentki mogą uczestniczyć w zajęciach poznając kolejne treści nauczania. OBECNOŚĆ na wykładzie jest NIEOBOWIĄZKOWA. Niemniej punkty za aktywność mogą uzyskać wyłącznie osoby obecne. Punkty bonusowe można będzie zdobywać na wykładzie i/lub na platformie MS Teams

Ćwiczenia audytoryjne: Studenci przystępując do ćwiczeń są zobowiązani do przygotowania się w zakresie wskazanym każdorazowo przez prowadzącego (np. w formie zestawów zadań). Ocena pracy studenta może bazować na wypowiedziach ustnych lub pisemnych w formie kolokwium, co zgodnie z regulaminem studiów AGH przekłada się na ocenę końcową z tej formy zajęć.

Warunkiem ukończenia kursu jest OBECNOŚĆ na zajęciach. Limit nieobecności, które nie wymagają usprawiedliwienia wynosi 2. Każda kolejna nieobecność (niezależnie od tego czy została usprawiedliwiona czy nie) musi zostać odpracowana.

Odpracowanie to polegać będzie na pojawieniu się na dyżurze u prowadzącego kurs i zdaniu ustnej relacji z tekstów obowiązkowych zadanych na opuszczone zajęcia. Należy to zrobić najpóźniej do końca semestru. Odpracowanie wszystkich „ponadnormowych” nieobecności jest warunkiem zaliczenia kursu w pierwszym terminie. Nieobecność, choćby została

odpracowana, na więcej niż pięciu spotkaniach jest równoznaczna ze skreśleniem studenta/ki z listy uczestników kursu (negocjom podlegać tu będą jedynie przypadki ewidentnie trudne, spowodowane okolicznościami niezawinionymi przez studenta/tkę).

Literatura

Obowiązkowa

1. Zestaw "A".
2. Opracowania potrzebne do egzaminu:
3. Baert Patrick i Filipe Carreira da Silva. 2013. *TEORIE SPOŁECZNE W XX WIEKU I DZISIAJ*.
4. Kraków: ZW NOMOS.
5. Elliott Anthony. 2011. *WSPÓŁCZESNA TEORIA SPOŁECZNA. WPROWADZENIE*. Warszawa: WN
6. Turner Jonathan H. 2004. *STRUKTURA TEORII SOCJOLOGICZNEJ. WYDANIE NOWE*.
7. Warszawa: WN PWN.
8. Zestaw "B". Opracowania pomocnicze:
9. Afeltowicz Łukasz i Krzysztof Pietrowicz. 2013. *MASZYNY SPOŁECZNE. WSZYSTKO UJDZIE, O ILE DZIAŁA*. Warszawa: WN PWN.
10. Białyszewski Henryk. 1972. "Wstęp do wydania polskiego", w: Talcott Parsons, *SZKICE Z TEORII SOCJOLOGICZNEJ*. Warszawa: PWN, s. vii-lxii.
11. Bokszański, Zbigniew. 1986. "Koncepcja siebie i Twenty Statement Test (TST) w perspektywie teoretycznej Szkoły Iowa", w: *STUDIA SOCJOLOGICZNE* (dalej: SS) 3, s. 283-305.
12. ----. 1989. "Pojęcie tożsamości jednostki w interakcjonizmie współczesnym", w: *ORIENTACJE TEORETYCZNE WE WSPÓŁCZESNEJ SOCJOLOGII*, pod red. redakcją Władysława Kwaśniewicza. Kraków: UJ, s. 83-95.
13. Borowik Irena i Janusz Mucha (red.). 2015. *Współczesne teorie socjologiczne*. Tomy I i II. Kraków: ZW NOMOS.
14. Brach-Czaina Jolanta (red.). 1997. *OD KOBIETY DO MĘŻCZYZNY I Z POWROTEM. ROZWAŻANIA O PŁCI W KULTURZE*. Białystok: TransHumana.
15. Buczkowski Piotr. 1990. "Ład społeczny i typy przystosowań. Uwagi o koncepcji R.K. Merton'a", w: SS 1-2, s. 27-38.
16. Burawoy Michael, Mau-kuei Chang i Michelle Fei-yu Hsiej (red.). 2010. *FACING AN UNEQUAL WORLD. CHALLENGES FOR A GLOBAL SOCIOLOGY* (Volume I: Introduction, Latin America, and Africa; Volume II: Asia; Volume III: Europe, and Concluding Reflections). Taipei: Academica Sinica and ISA (dostępne w Materiałach dydaktycznych WH AGH pod: Janusz Mucha).
17. Chmielewski Piotr. 1994. "Nowa analiza instytucjonalna. Logika i podstawowe zasady", w: SS 3-4, s. 217-253.
18. ----. *HOMO AGENS. INSTYTUCJONALIZM W NAUKACH SPOŁECZNYCH*, Warszawa: Poltext.
19. Czyżewski Marek. 1983. "Komentarz do książki E. Goffmana *FORMS OF TALK*", w: SS 2, s. 407-411.
20. ----. 1984. *SOCJOLOG I ŻYCIE POTOCZNE*, Łódź: UŁ.
21. ----, Kinga Dunin i Andrzej Piotrowski (red.). 1991. *CUDZE PROBLEMY. O WAŻNOŚCI TEGO, CO NIEWAŻNE. ANALIZA DYSKURSU PUBLICZNEGO W POLSCE*, Warszawa: OBS.
22. Demandt Alexander. 1999. *HISTORIA NIEBYŁA. CO BY BYŁO, GDYBY?* Warszawa: PIW.
23. Dobosz Artur i Andrzej P. Kowalski (red.). 2007. *BEZPIECZEŃSTWO ONTOLOGICZNE*. Bydgoszcz: Epigram.
24. Dziamski Grzegorz. 1993. "O postmodernizmie najszerzej pojętym", w: *INSPIRACJE POSTMODERNISTYCZNE W HUMANISTYCE. POZNAŃSKIE STUDIA Z FILOZOFII NAUKI*, z. 13, s. 11-26.
25. Gontarczyk Ewa. 1997. „Rozwój studiów feministycznych – tworzenie zasad metodologicznych”, w: *PŁEĆ, KOBIETA, FEMINIZM*, pod redakcją Zofii Gorczyńskiej, Sabiny Kruszyńskiej i Ireny Zakidalskiej. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, s. 62-76.
26. Gorlach Krzysztof i Patrick H. Mooney (red.). 2008. *DYNAMIKA ŻYCIA SPOŁECZNEGO. WSPÓŁCZESNE KONCEPCJE RUCHÓW SPOŁECZNYCH*. Warszawa: WN Scholar.
27. Gorzko Marek. 2008. *PROCEDURY I EMERGENCJA. O METODOLOGII KLASYCZNYCH ODMIAN TEORII UGRUNTOWANEJ*. Szczecin: US.
28. Górski Jakub. 1988. "Koncepcja systemu Niklasa Luhmanna", w: *Colloquia Communia* 6/41-1/42, s. 149-153.
29. Hałas Elżbieta. 2006. *INTERAKCYJONIZM SYMBOLICZNY. SPOŁECZNY KONTEKST ZNACZEŃ*. Warszawa: WN PWN.
30. Hałas Elżbieta i Krzysztof T. Konecki (red.). 2005. *KONSTRUOWANIE JAŹNI I SPOŁECZEŃSTWA. EUROPEJSKIE ODMIANY INTERAKCYJONIZMU SYMBOLICZNEGO*. Warszawa: WN Scholar.
31. Hangsheng Zheng i Li Yingsheng. Bdw (2010). *HISTORIA CHIŃSKIEJ SOCJOLOGII*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
32. Hangsheng Zheng i Wang Wanjun. 2011. *INDYGENIZACJA CHIŃSKIEJ SOCJOLOGII W XX WIEKU*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
33. Hryniewicz Janusz. 1987. „Erika O. Wrighta teoria klas społecznych”, w: SS 1, s. 47-69.
34. Humm Maggie. 1993. *SŁOWNIK TEORII FEMINIZMU*, Warszawa: Semper.
35. Jacyno Małgorzata. 1997, *ILUZJE CODZIENNOŚCI. O TEORII SOCJOLOGICZNEJ PIERRE'A BOURDIEU*, Warszawa: IFiS

PAN.

36. Jałowiecki Bohdan. 1992. „Ekologia społeczna a nowe paradygmaty socjologii miasta”, w: SZKOŁA CHICAGOWSKA W SOCJOLOGII, pod redakcją Kazimierzy Wódz i Krzysztofa Czekaja. Katowice i Warszawa: UŚ i PTS, s. 52-66.
37. Jasińska-Kania Aleksandra, Lech M. Nijakowski, Jerzy Szacki i Marek Ziółkowski (red.). 2006. WSPÓŁCZESNE TEORIE SOCJOLOGICZNE. Warszawa: WN Scholar.
38. Jawłowska Aldona. 1993. "Interwencja socjologiczna", w: KULTURA i SPOŁECZEŃSTWO (dalej: KiS) XXXVII,3, s. 161-170.
39. Kaniowski Andrzej. 1981. "Sprzeczności metodologiczne i implikacje polityczne teorii systemów N. Luhmanna", w: STUDIA NAUK POLITYCZNYCH 5 (53), s. 87-106.
40. Kempny Marian i Jacek Szmatka. 1992. „Współczesne teorie wymiany społecznej. Wprowadzenie”. W: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmatki. Warszawa: PWN, s. 5-71.
41. Kłoskowska Antonina. 1969. "Teoria socjologiczna Talcotta Parsonsa", W: Talcott Parsons, STRUKTURA SPOŁECZNA A OSOBOWOŚĆ, Warszawa: PWE, s. 7-19.
42. ----. 1990. "Teoria socjologiczna Pierre'a Bourdieu", w: Pierre Bourdieu i Jean-Claude Passeron, REPRODUKCYJA. ELEMENTY TEORII SYSTEMU NAUCZANIA, Warszawa: PWN 1990, s. 7-41.
43. Kochanowicz Joanna i Izabela Pańków. 1999. „Gospodarowanie wspólnymi zasobami w sytuacji niedookreślenia reguł. Przypadek użytkowników ogródków działkowych”, SS 3, s. 115-144.
44. Kolasa-Nowak Agnieszka. 2001. „Socjolog w poszukiwaniu przeszłości: socjologia historyczna Charlesa Tilly'ego”, SS 4, s. 11-42.
45. ----. 2001a. SOCJOLOG W BADANIU PRZESZŁOŚCI. KONCEPCJA SOCJOLOGII
46. HISTORYCZNEJ CHARLESA TILLY'EGO, Lublin: UMCS.
47. Konecki Krzysztof. 2000. STUDIA Z METODOLOGII BADAŃ JAKOŚCIOWYCH. TEORIA UGRUNTOWANA. Warszawa: WN PWN.
48. Kostro Cezary. 2001. FUNKCJONALNA TEORIA MORALNOŚCI NIKLASA LUHMANN. Kraków. ZW NOMOS.
49. Krasnodębski Zdzisław. 1989. "O związkach fenomenologii i socjologii", w: FENOMENOLOGIA I SOCJOLOGIA, pod redakcją Zdzisława Krasnodębskiego. Warszawa: PWN, s. 7-51.
50. Kuczyński Paweł i Marcin Frybes. 1994. W POSZUKIWANIU RUCHU SPOŁECZNEGO. WOKÓŁ SOCJOLOGII ALAINA TOURAINE. Warszawa: Oficyna Naukowa.
51. Lemert Charles C. i Garth Gillan. 1999. MICHEL FOUCAULT. TEORIA SPOŁECZNA I TRANSGRESJA. Warszawa: WN PWN.
52. Lissowski Grzegorz. 1993. "Oceny podziału dóbr: zasady sprawiedliwości a poczucie sprawiedliwości ludzi", w: SS 1, s. 29-50.
53. Mamzer Hanna. 2008. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA ONTOLOGICZNEGO. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-KULTUROWE. Poznań: UAM.
54. Manterys Aleksander. 1997. WIELOŚĆ RZECZYWISTOŚCI W TEORIACH SOCJOLOGICZNYCH. Warszawa: PWN.
55. ----. 2000. KLASYCZNA IDEA DEFINICJI SYTUACJI., Warszawa: ISNS UW.
56. ----. 2001. „Wstęp do wydania polskiego”, w: Giddens 2001b, s. i-xvi.
57. ----. 2008. SYTUACJE SPOŁECZNE. Kraków: ZW NOMOS.
58. ---- i Janusz Mucha (red.). 2009. NOWE PERSPEKTYWY TEORII SOCJOLOGICZNEJ. Kraków: ZW NOMOS.
59. Matuchniak-Krasucka Anna. 1995. "Interwencja socjologiczna A. Touraine'a. Uwagi uczestnika", w: SS 3-4, s. 97-109.
60. Melosik Zbyszko. 1996. TOŻSAMOŚĆ, CIAŁO I WŁADZA. Poznań i Toruń: WSE UAM i Edytor.
61. ----. 1997. "Poststrukturalizm jako teoria życia społecznego", w: KULTURA WSPÓŁCZESNA 1 (13), s. 57-71.
62. Mickiewicz-Olczyk Elżbieta. 1986, "O socjologicznym naturalizmie Edwarda O. Wilsona", w: KiS XXX, 3, s. 165-198.
63. Millet Kate. 1982. „Teoria polityki płciowej”, w: NIKT NIE RODZI SIĘ KOBIETĄ, pod redakcją Teresy Hołówny. Warszawa: Czytelnik, s. 58-111.
64. Misztal Barbara A. 1983. „Perspektywa feministyczna w socjologii amerykańskiej”, w: SS 3, s. 195-208.
65. Misztal Bronisław. 1984. "Socjologiczna teoria ruchów społecznych", w: SS 1, s. 113-138.
66. ----. 1998. "Teoria społeczna jako sposób widzenia świata", w: SS 1, s. 5-27.
67. ----. 2000. TEORIA SOCJOLOGICZNA A PRAKTYKA SPOŁECZNA, Kraków: Universitas.
68. Mościskier Andrzej. 1998. SPÓR O NATURĘ LUDZKĄ. SOCJOLOGIA CZY SOCJOBIOLOGIA?, Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
69. Mrozowski Adam, Olga Nowaczyk i Irena Szlachcicowa (red.). 2013. SPRAWSTWO. TEORIE, METODY, BADANIA EMPIRYCZNE W NAUKACH SPOŁECZNYCH. Kraków: ZW NOMOS.
70. Mucha Janusz. 1978, KONFLIKT I SPOŁECZEŃSTWO, Warszawa: PWN.
71. ----. 1986. SOCJOLOGIA JAKO KRYTYKA SPOŁECZNA. Warszawa: PWN.
72. ----. 1989. "Socjologia radykalna jako odmiana krytyki naturalizmu w naukach społecznych", w: ORIENTACJE TEORETYCZNE WE WSPÓŁCZESNEJ SOCJOLOGII, pod redakcją Władysława Kwaśniewicza. Kraków: UJ, s. 97-112.
73. ----. 2003. „Herbert Blumer jako badacz 'stosunków rasowych'”, w: SS 3, s. 25-68.

74. Olechnicki Krzysztof. 1998. NEW AGE. KOŚCIÓŁ WOBEC WYZWANIA WODNIKA. Warszawa: Oficyna Naukowa.
75. Ossowski Stanisław. 1983. O OSOBLIWOŚCIACH NAUK SPOŁECZNYCH. Warszawa: PWN.
76. Owens Craig. 1997. „Dyskurs Innych: feministki i postmodernizm”, w: POSTMODERNIZM. ANTOLOGIA PRZEKŁADÓW, pod redakcją Ryszarda Nycza. Kraków: Wydawnictwo Baran i Suszczyński, s. 421-51.
77. Patel Sujata (red.). 2010. DIVERSE SOCIOLOGICAL TRADITIONS. Los Angeles i inne: SAGE.
78. Pawlak Wojciech. 1993. "Instytucje i zmiana instytucjonalna w teorii D. Northa", w: SS 1, ss. 65-76.
79. Piotrowski Andrzej. 1983. "Reguły mówienia według etnometodologicznej odmiany analizy konwersacji", w: KiS XXVII, 1, s. 7-33.
80. ----. 1987. "Ład perspektyw analitycznych w twórczości Ervinga Goffmana", w: KiS XXXI, 3, s. 87-103.
81. Pióro Zygmunt. 1962. EKOLOGIA SPOŁECZNA W URBANISTYCE, Warszawa: Arkady.
82. ----. 1982. "Główne nurty ekologii społecznej", w: PRZESTRZEŃ I SPOŁECZENSTWO. Z BADAŃ EKOLOGII SPOŁECZNEJ, pod redakcją Zygmunta Pióro. Warszawa: KiW, s. 7-51.
83. Rainko Stanisław. 1983. "Wstęp. Myśl i emancypacja", w: Jürgen Habermas, TEORIA I PRAKTYKA. Warszawa: PIW, s. 5-23.
84. Sawisz Anna. 1978, "System oświaty jako system przemocy symbolicznej w koncepcji Pierre Bourdieu", w: SS 2, s. 241-262.
85. Skąpska Grażyna. 1994. "Wstęp", w: Niklas Luhmann, TEORIA POLITYCZNA PAŃSTWA BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO. Warszawa: PWN 1994, s. 7-17.
86. ----. 1998. "Niklasa Luhmanna socjologia religii jako element ogólnej teorii systemu społecznego", w: Niklas Luhmann, FUNKCJE RELIGII. Kraków: ZW NOMOS, s. I-XI.
87. Skeris Piotr. 1980. "Etnometodologiczna koncepcja komunikowania się", w: SS 1, s. 89-107.
88. Sojak Radosław. 2004. ANTROPOLOGICZNY PARADOKS. SOCJOLOGIA WIEDZY JAKO PERSPEKTYWA OGÓLNEJ TEORII SPOŁECZEŃSTWA. Wrocław: FNP.
89. Sojka Jacek. 1991. POMIĘDZY FILOZOFIĄ A SOCJOLOGIĄ. SPOŁECZNA ONTOLOGIA ALFREDA SCHUETZA. Warszawa: Instytut Kultury.
90. Suwada Katarzyna. 2007. „Jak nazwać współczesność? Problem konceptualizacji płynnej nowoczesności Zygmunta Baumana, drugiej nowoczesności Ulricha Becka i późnej nowoczesności Anthony’ego Giddensa”, KULTURA I EDUKACJA 3, s. 37-48.
91. Szacka Barbara. 1991, „Wstęp”, w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 5-40.
92. ----. 1994. "Nauki społeczne i biologia", w: KiS XXXVIII, 2, s. 79-91.
93. Szacki Jerzy. 1981. "Słowo wstępne", w: Erving Goffman, CZŁOWIEK W TEATRZE ŻYCIA SPOŁECZNEGO. Warszawa: PIW, s. 5-27.
94. Szahaj Andrzej. 1988. „Juergena Habermasa teoria działania komunikacyjnego. Próba rekonstrukcji”, w: WOKÓŁ TEORII KRYTYCZNEJ JUERGENA HABERMASA, pod redakcją Andrzeja M. Kaniowskiego i Andrzeja Szahaja, Warszawa: Kolegium Otryckie, s. 139-190.
95. Szczepański Marek i Anna Śliz (red.). 2014. WSPÓŁCZESNE TEORIE SOCJOLOGICZNE. W KRĘGU UJĘĆ PARADYGMATYCZNYCH. Opole: Uniwersytet Opolski.
96. Szlendak Tomasz. 2003. „Co się stało z socjobiologią?”, w: KiS XLVII, 1, s. 3-26.
97. ---- i Tomasz Kozłowski. 2008, NAGA MAŁPA PRZED TELEWIZOREM. POPKULTURA W ŚWIETLE PSYCHOLOGII EWOLUCYJNEJ. Warszawa: WAiP.
98. Szmatka Jacek i Tadeusz Sozański. 1993. „O czterech mitach socjologii i trzech generacjach teorii socjologicznych”, w: STRUKTURA-WYMIANA-WŁADZA. STUDIA Z SOCJOLOGII TEORETYCZNEJ, pod redakcją Tadeusza Sozańskiego, Jacka Szmatki i Mariana Kempnego. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN, s. 9-28.
99. Sztompka Piotr. 1986, „Socjologia jako nauka historyczna”, w: SS 2, s. 5-30.
100. Ślęczka Kazimierz. 1999. FEMINIZM. IDEOLOGIE I KONCEPCJE SPOŁECZNE WSPÓŁCZESNEGO FEMINIZMU. Katowice: Książnica.
101. Śpiewak Paweł i Adam W. Jelonek. 2004. „Wstęp. Immanuel Wallerstein i jego paradygmat”, w: Immanuel Wallerstein, KONIEC ŚWIATA JAKI ZNAMY. Warszawa: WN Scholar, s. 7-25.
102. Tittenbrum Jacek. 1980, "Problemy historycznego rozwoju społeczeństw w teorii T. Parsonsa. Funkcjonalizm a ewolucjonizm (Próba analizy porównawczej)", w: SS 2, ss. 35-52.
103. ----. 1981. "O etnometodologicznej koncepcji rzeczywistości społecznej", w: SS 4, s. 115-132.
104. ----. 1982. "Znaczenie, działanie, społeczeństwo (O symbolicznym interakcjonizmie Herberta Blumera)", w: SS 1-2, s. 95-112.
105. Turner Jonathan H. i Stephen Turner. 1993. SOCJOLOGIA AMERYKAŃSKA W POSZUKIWANIU TOŻSAMOŚCI. Warszawa: IFiS PAN.
106. Urbanek Adam. 1984. "Między egoizmem, altruizmem i agresją: spór o socjobiologię", w: WIZJE CZŁOWIEKA I SPOŁECZEŃSTWA W TEORIACH I BADANIACH NAUKOWYCH, pod redakcją Stefana Nowaka. Warszawa: PWN, s. 155-87.

107. Utzig Krystyna. 1989. „Twenty Statement Test (TST) jako narzędzie pomiaru stosunków społecznych”, w: SS 2, s. 126-137.
108. Wojakowski Łukasz Piotr. 2011. PAŃSTWO I ZMIANA SPOŁECZNA W TEORIACH AMERYKAŃSKIEJ SOCJOLOGII HISTORYCZNEJ. Kraków: ZW NOMOS.
109. Zakrzewska-Manterys Elżbieta. 1996. „Odteoretycznienie świata społecznego. Podstawowe pojęcia teorii ugruntowanej”, w: SS 1, s. 5-25.
110. Zdziech Paweł. 2010. RONALDA INGLEHARTA TEORIA ROZWOJU LUDZKIEGO. Kraków: ZW NOMOS.
111. Ziółkowski Marek. 2015. TEORIA SOCJOLOGICZNA A TRANSFORMACJA SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO. Warszawa: WN Scholar.
112. Zestaw "C". Dostępne po polsku teksty omawianych autorów
113. Archer Margaret. 2013. CZŁOWIECZEŃSTWO. PROBLEM SPRAWSTWA. Kraków: ZW NOMOS.
114. Baldwin John D. i Janice I. Baldwin. 1991. "Socjobiologia czy wyważona teoria biospołeczna", w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 475-489.
115. Baudrillard Jean. 2005. SYMULAKRY I SYMULACJA. Warszawa: Sic!
116. Bauman Zygmunt. 1992. "Socjologia i ponowoczesność", w: RACJONALNOŚĆ WSPÓŁCZESNOŚCI. MIĘDZY FILOZOFIĄ A SOCJOLOGIĄ, pod redakcją Heleny Kozakiewicz, Edmunda Mokrzyckiego i Marka J. Siemka. Warszawa: WN PWN, s. 9-29.
117. ----. 1992a. NOWOCZESNOŚĆ I ZAGŁADA. Warszawa: Masada.
118. ----. 1994. DWA SZKICE O MORALNOŚCI PONOWOCZESNEJ. Warszawa: IK.
119. ----. 1995. WIELOZNACZNOŚĆ NOWOCZESNA, NOWOCZESNOŚĆ WIELOZNACZNA, Warszawa: WN PWN.
120. ----. 1995a. WOLNOŚĆ. Kraków: ZNAK.
121. ----. 1995b. CIAŁO I PRZEMOC W OBLICZU PONOWOCZESNOŚCI. Toruń: UMK.
122. ----. 1996. ETYKA PONOWOCZESNA. Warszawa: WN PWN.
123. ----. 1998. PRAWODAWCY I TŁUMACZE. Warszawa: IFiS PAN.
124. ----. 1998a. ŚMIERĆ I NIEŚMIERTELNOŚĆ. O WIEŁOŚCI STRATEGII ŻYCIA. Warszawa: WN PWN.
125. ----. 2000. PONOWOCZESNOŚĆ JAKO ŹRÓDŁO CIERPIEŃ. Warszawa: Sic!
126. ----. 2003. RAZEM, OSOBNO, Kraków: Wydawnictwo Literackie.
127. ----. 2006. PŁYNNA NOWOCZESNOŚĆ. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
128. ----. 2010. SOCJALIZM. UTOPIA W DZIAŁANIU. Warszawa: Krytyka Polityczna.
129. ----. 2010a. ŻYJĄC W CZASIE POŻYCZONYM. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
130. --- i Keith Tester. 2003. O POŻYTKACH Z WĄTPLIWOŚCI. Warszawa: Sic!
131. ----, Roman Kubicki i Anna Zeidler-Janiszewska, ŻYCIE W KONTEKSTACH. ROZMOWY O TYM, CO ZA NAMI I O TYM, CO PRZED NAMI. Warszawa: WAiP.
132. Beck Ulrich, 2002. SPOŁECZEŃSTWO RYZYKA. W DRODZE DO INNEJ NOWOCZESNOŚCI. Warszawa: WN Scholar.
133. ----. 2005. WŁADZA I PRZECIWWŁADZA W EPOCE GLOBALNEJ. NOWA EKONOMIA POLITYKI ŚWIATOWEJ. Warszawa: WN Scholar.
134. ---- i Edgar Grande. 2009. EUROPA KOSMOPOLITYCZNA. SPOŁECZEŃSTWO I POLITYKA W DRUGIEJ NOWOCZESNOŚCI. Warszawa: WN Scholar.
135. Beck Ulrich, Anthony Giddens i Scott Lash. 2009. MODERNIZACJA REFLEKSYJNA. POLITYKA, TRADYCJA I ESTETYKA W PORZĄDKU SPOŁECZNYM PONOWOCZESNOŚCI. Warszawa: WN PWN.
136. Becker Howard S. 2009. OUTSIDERZY. STUDIA Z SOCJOLOGII DEWIACJI. Warszawa: WN PWN.
137. Berghe Pierre L. van den. 1991a. "Bestia wraca do łask: w stronę biospołecznej teorii agresji", w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 95-126.
138. ----. 1991b. "Łączenie paradygmatów: biologia i nauki społeczne", w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 321-350.
139. Blau Peter M. 1992a. "Wymiana nagród społecznych", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmacki. Warszawa: PWN, s. 230-243.
140. ----. 1992b. "Sprawiedliwość w wymianie społecznej", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmacki. Warszawa: WN PWN, s. 244-258.
141. ----. 1992c. "Wartości pośredniczące w wymianie w strukturach złożonych", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmacki. Warszawa: PWN, s. 259-81.
142. ----. 1992d. "Wymiana jako podstawowa siła życia społecznego", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmacki. Warszawa: WN PWN, s. 439-469.
143. ----. 2009. WYMIANA I WŁADZA W ŻYCIU SPOŁECZNYM. Kraków: ZW NOMOS.
144. Blumer Herbert. 1975. „Implikacje socjologiczne myśli George’a Herberta Meada”, w: ELEMENTY TEORII SOCJOLOGICZNEJ. MATERIAŁY DO DZIEJÓW SOCJOLOGII ZACHODNIEJ, pod redakcją Włodzimierza Derczyńskiego, Aleksandry Jasińskiej-Kani i Jerzego Szackiego, Warszawa: PWN, s. 70-84.
145. ----. 1984. "Społeczeństwo jako symboliczna interakcja", w: KRYZYS I SCHIZMA, t. 1, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa: PIW, s. 71-86.

146. ----. 1994. „Niepokój społeczny i protest zbiorowy”, w: Elżbieta Hałas, OBYWATELSKA SOCJOLOGIA SZKOŁY CHICAGOWSKIEJ. Lublin: RW KUL, ss. 97-118.
147. ----. 2007. INTERAKCJONIZM SYMBOLICZNY. PERSPEKTYWA I METODA. Kraków: ZW NOMOS.
148. Boudon Raymond. 2008. EFEKT ODWRÓCENIA. Warszawa: Oficyna Naukowa.
149. ----. 2009. LOGIKA DZIAŁANIA SPOŁECZNEGO. Kraków: ZW NOMOS.
150. Bourdieu Pierre. 1984. "Specyfika dziedziny naukowej i społeczne warunki rozwoju wiedzy", w: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa: PIW, t. 2, s. 87-136.
151. ----. 2001. REGUŁY SZTUKI. GENEZA I STRUKTURA POLA LITERACKIEGO. Kraków: Universitas.
152. ----. 2004. MĘSKA DOMINACJA. Warszawa: Oficyna Naukowa.
153. ----. 2006. DYSTYNGCJA. SPOŁECZNA KRYTYKA WŁADZY SĄDZENIA. Warszawa: WN Scholar.
154. ----. 2006a. MEDYTACJE PASCALIAŃSKIE. Warszawa: Oficyna Naukowa.
155. ----. 2007. SZKIC TEORII PRAKTYKI. POPRZEDZONY TRZEMA STUDIAMI NA TEMAT ETNOLOGII KABYLÓW. Kęty: Wydawnictwo Marek Derewecki.
156. ----. 2008. ZMYŚL PRAKTYCZNY. Kraków: WUJ.
157. ----. 2009. ROZUM PRAKTYCZNY. O TEORII DZIAŁANIA. Kraków: WUJ.
158. ---- i Jean-Claude Passeron. 1990. REPRODUKCJA. ELEMENTY TEORII SYSTEMU NAUCZANIA, Warszawa: PWN.
159. ---- i Loic J. D. Wacquant. 2001, ZAPROSZENIE DO SOCJOLOGII REFLEKSYJNEJ. Warszawa: Oficyna Naukowa.
160. Butler Judith. 2008. UWIKŁANI W PŁEĆ. Warszawa: Krytyka Polityczna.
161. ----. 2010. WALCZĄCE SŁOWA. Warszawa: Krytyka Polityczna.
162. Charmaz Kathy. 2009. TEORIA UGRUNTOWANA. PRAKTYCZNY PRZEWODNIK PO ANALIZIE JAKOŚCIOWEJ. Warszawa: WN PWN.
163. Cicourel Aaron V. 1984. "Etnometodologia", w: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa: PIW, t. 1, s. 221-302.
164. Coleman James S. 1993. "Racjonalna rekonstrukcja społeczeństwa", w: SS 1, s. 7-28.
165. Coser Lewis A. 2009. FUNKCJE KONFLIKTU SPOŁECZNEGO. Kraków: ZW NOMOS.
166. Dahrendorf Ralf. 2008. KLASY I KONFLIKT KLASOWY W SPOŁECZEŃSTWIE PRZEMYSŁOWYM. Kraków: ZW NOMOS.
167. ----. 1993. NOWOCZESNY KONFLIKT SPOŁECZNY. Warszawa: Czytelnik.
168. Davis Kingsley i Wilbert Moore. 1989. "O niektórych zasadach uwarstwienia", w: LEKTURY STUDENCKIE, zeszyt 4-5-6. Warszawa: In Plus, zeszyt 4-5-6, s. 94-106.
169. Della Porta Donatella i Mario Diani. 2009. RUCHY SPOŁECZNE. WPROWADZENIE. Kraków: WUJ.
170. Eibl-Eibesfeld Irenaeus. 1997. MIŁOŚĆ I NIENAWIŚĆ. HISTORIA NATURALNA ELEMENTARNYCH SPOSOBÓW ZACHOWANIA SIĘ. Warszawa: PIW.
171. Eisenstadt Shmuel N. 2009. UTOPIA I NOWOCZESNOŚĆ. Warszawa: Oficyna Naukowa.
172. Emerson Richard M. 1992. "Stosunki wymiany i struktury sieci wymian", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmatki. Warszawa: WN PWN, s. 396-438.
173. Fraser Nancy i Axel Fraser. 2005. REDYSTRYBUCJA CZY UZNANIE? DEBATA POLITYCZNO-FILOZOFICZNA. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSW TWP.
174. Garfinkel Herold. 1984. "Racjonalne cechy działalności naukowej i potocznej", w: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa: PIW, t. 1, s. 193-220.
175. FENOMENOLOGIA I SOCJOLOGIA, pod redakcją Zdzisława Krasnodębskiego. Warszawa: PWN, s. 324-342.
176. ----. 2007. STUDIA Z ETNOMETODOLOGII. Warszawa: WN PWN.
177. Giddens Anthony. 1989. "Teoria strukturyzacji. Rozmowa Bernda Kiesslinga", w: PREZENTACJE 5, s. 64-75.
178. ----. 1998. SOCJOLOGIA. ZWIĘŻŁE LECZ KRYTYCZNE WPROWADZENIE. Poznań: Zysk i S-ka.
179. ----. 1999. TRZECIA DROGA. ODNOWA SOCJALDEMOKRACJI, Warszawa: KiW.
180. ----. 2001. NOWOCZESNOŚĆ I TOŻSAMOŚĆ. „JA” I SPOŁECZEŃSTWO W EPOCE PÓŻNEJ NOWOCZESNOŚCI. Warszawa: WN PWN.
181. ----. 2001a. POZA LEWICĄ I PRAWICĄ. Poznań: Zysk i S-ka.
182. ----. 2001b. NOWE ZASADY METODY SOCJOLOGICZNEJ. POZYTYWNA KRYTYKA SOCJOLOGII INTEROPRETATYWNYCH. Kraków: ZW NOMOS.
183. ----. 2003. STANOWIENIE SPOŁECZEŃSTWA. ZARYS TEORII STRUKTURACJI. Poznań: Zysk i Ska.
184. ----. 2006. PRZEMIANY INTYMNOŚCI. SEKSUALNOŚĆ, MIŁOŚĆ I EROTYZM WE WSPÓŁCZESNYCH SPOŁECZEŃSTWACH. Warszawa: WN PWN.
185. ----. 2008. KONSEKWENCJE NOWOCZESNOŚCI. Kraków: WUJ.
186. ----. 2009. EUROPA W EPOCE GLOBALNEJ. Warszawa: WN PWN.
187. ----. 2010. KLIMATYCZNA KATASTROFA. Warszawa: Prószyński i S-ka.
188. Glaser Barney G. i Anselm L. Strauss. 2009. ODKRYWANIE TEORII UGRUNTOWANEJ. STRATEGIE BADANIA JAKOŚCIOWEGO. Kraków: ZW NOMOS.
189. Goffman Erving. 1981. CZŁOWIEK W TEATRZE ŻYCIA CODZIENNEGO. Warszawa: PIW.
190. ----. 1984. "Pierwotne ramy interpretacji", w: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa:

- PIW, t. 1, s. 363-387.
191. ----. 1989. "Charakterystyka instytucji totalnych", W: LEKTURY STUDENCKIE, zeszyt 4-5-6. Warszawa: In Plus, s. 3-30.
192. ----. 2005. PIETNO. ROZWAŻANIA O ZRANIONEJ TOŻSAMOŚCI. Gdańsk: GWP.
193. ----. 2006. RYTUAŁ INTERAKCYJNY. Warszawa: WN PWN.
194. ----. 2008. ZACHOWANIE W MIEJSCACH PUBLICZNYCH. O SPOŁECZNEJ ORGANIZACJI ZGROMADZEŃ, Warszawa: WN PWN.
195. ----. 2010. ANALIZA RAMOWA. ESEJ O ORGANIZACJI DOŚWIADCZENIA. Kraków: ZW NOMOS.
196. ----. 2010a. SPOTKANIA. DWA STUDIA Z SOCJOLOGII INTERAKCJI. Kraków: ZW NOMOS.
197. ----. 2011. INSTYTUCJE TOTTALNE. O PACJENTACH SZPITALI PSYCHIATRYCZNYCH I MIESZKAŃCACH INNYCH INSTYTUCJI TOTALNYCH, Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
198. ----. 2011a. RELACJE W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ. Warszawa: WN PWN.
199. Gouldner Alvin W. 1977. "W stronę socjologii refleksyjnej", W: CZY KRYZYS SOCJOLOGII, pod redakcją Jerzego Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 256-296.
200. ----. 1984. "Anty-Minotaur, czyli mit socjologii wolnej od wartości, W: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego, t. 1, Warszawa: PIW, s. 13-43.
201. Habermas Jürgen. 1983, TEORIA I PRAKTYKA. Warszawa: PIW.
202. ----. 1997. "Modernizm. Niedokończony projekt", w: POSTMODERNIZM. ANTOLOGIA PRZEKŁADÓW, pod redakcją Ryszarda Nycza. Kraków: Wydawnictwo Baran i Suszczyński, s. 25-46.
203. ----. 2006. FAKTYCZNOŚĆ I OBOWIĄZYWANIE. TEORIA DYSKURSU WOBEC ZAGADNIEŃ PRAWA I DEMOKRATYCZNEGO PAŃSTWA PRAWNEGO. Warszawa. WN Scholar.
204. ----. 2007. STRUKTURALNE PRZEOBRAŻENIA SFERY PUBLICZNEJ. Warszawa: WN PWN.
205. Homans George C. 1992, "Podstawowe procesy społeczne", w: WSPÓŁCZESNE TEORIE WYMIANY SPOŁECZNEJ. ZBIÓR TEKSTÓW, pod redakcją Mariana Kempnego i Jacka Szmatki. Warszawa: PWN, s. 173-229.
206. Honneth Axel. 2012. WALKA O UZNANIE. MORALNA GRAMATYKA KONFLIKTÓW SPOŁECZNYCH. Kraków: ZW NOMOS.
207. Jameson Fredrick. 1997. "Postmodernizm i społeczeństwo konsumpcyjne", w: POSTMODERNIZM. ANTOLOGIA PRZEKŁADÓW, pod redakcją Ryszarda Nycza. Kraków: Wydawnictwo Baran i Suszczyński, s. 190-213.
208. ----. 2011. POSTMODERNIZM, CZYLI LOGIKA KULTUROWA PÓŹNEGO KAPITALIZMU. Kraków: WUJ.
209. Luckmann Thomas. 1989. "O granicach świata społecznego", w: FENOMENOLOGIA I SOCJOLOGIA, pod redakcją Zdzisława Krasnodębskiego. Warszawa: PWN, ss. 287-323.
210. Luhmann Niklas. 1989. "Samolegitymizacja państwa", w: COLLOQUIA COMMUNIA 6/41-1/42, s. 155-168.
211. ----. 1994. TEORIA POLITYCZNA PAŃSTWA BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO. Warszawa: WN PWN.
212. Warszawa: WN PWN.
213. ----. 1998. FUNKCJE RELIGII, Kraków: ZW NOMOS.
214. ----. 2003. SEMANTYKA MIŁOŚCI. O KODOWANIU INTYMNOŚCI. Warszawa: WN Scholar.
215. ----. 2007. SYSTEMY SPOŁECZNE. ZARYS OGÓLNEJ TEORII. Kraków: ZW NOMOS.
216. Latour Bruno. 2009. POLITYKA NATURY. NAUKI WKRACZAJĄ DO DEMOKRACJI. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
217. ----. 2010. SPLATAJĄC NA NOWO TO, CO SPOŁECZNE. WPROWADZENIE DO TEORII AKTORA-SIECI. Kraków: Universitas.
218. ----. 2011. NIGDY NIE BYLIŚMY NOWOCZEŚNI. Warszawa: Oficyna Naukowa.
219. Merton Robert K. 1982, STRUKTURA SPOŁECZNA I TEORIA SOCJOLOGICZNA. Warszawa: PWN.
220. Mills C. Wright. 2007. WYOBRAŹNIA SOCJOLOGICZNA. Warszawa: WN PWN.
221. Offe Claus. 1995. „Nowe ruchy społeczne: przekraczanie granic polityki instytucjonalnej”, w: WŁADZA I SPOŁECZEŃSTWO. ANTOLOGIA TEKSTÓW Z ZAKRESU SOCJOLOGII POLITYKI, pod redakcją Jerzego Szczupaczyńskiego, Warszawa: WN Scholar. s. 226-33.
222. Parsons Talcott. 1969. STRUKTURA SPOŁECZNA A OSOBOWOŚĆ. Warszawa: PWE.
223. ----. 1972. SZKICE Z TEORII SOCJOLOGICZNEJ. Warszawa: PWN.
224. ----. 2009. SYSTEM SPOŁECZNY. Kraków: ZW NOMOS.
225. Sztompka Piotr. 1991. "Teoria stawania się społeczeństwa. Szkic koncepcji", w: Warszawa i Toruń: PTS-UMK, s. 27-37.
226. Sztompka Piotr. 1999. Stawanie się społeczeństwa. Między struktura a zmianą”, w: ZMIANA SPOŁECZNA, pod redakcją Joanny Kurczewskiej. Warszawa: IFiS PAN, s.19-38.
227. Schütz Alfred. 1984. "Potoczna i naukowa interpretacja ludzkiego działania", w: KRYZYS I SCHIZMA, pod redakcją Edmunda Mokrzyckiego. Warszawa: PIW, t. 1, s. 71-86.
228. ----. 1989. "Fenomenologia i nauki społeczne", w: FENOMENOLOGIA I SOCJOLOGIA, pod redakcją Zdzisława Krasnodębskiego. Warszawa: PWN, s. 107-130.
229. ----. 2008. O WIELOŚCI ŚWIATÓW. Kraków: NOMOS.
230. Schütze Fritz. 1997. „Trajektorie cierpienia jako przedmiot badań socjologii interpretatywnej”, w: SS 1, s. 11-56.
231. Tilly Charles. 1997. REWOLUCJE EUROPEJSKIE 1492-1992. Warszawa: Volumen.
232. ----. 2008. DEMOKRACJA. Warszawa: WN PWN.
233. Touraine Alain. 1995. „Wprowadzenie do analizy ruchów społecznych”, w: WŁADZA I SPOŁECZEŃSTWO. ANTOLOGIA

TEKSTÓW Z ZAKRESU SOCJOLOGII POLITYKI, pod redakcją Jerzego Szczupaczyńskiego. Warszawa: Scholar, s. 212-225.

234. ----. 2010. O SOCJOLOGII. Warszawa: WN PWN.
235. ----. 2010a. SAMOTWORZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA. Kraków: ZW NOMOS.
236. ----. 2011. MYŚLEĆ INACZEJ. Warszawa: PIW.
237. Tulmin Melin. 1989. "O niektórych zasadach uwarstwienia; analiza krytyczna", w: Lektury Studenckie, 4-5-6. Warszawa: In Plus, s. 107-117.
238. Wallerstein Immanuel. 1997. „Nauki społeczne a poszukiwanie sprawiedliwego społeczeństwa”. KiS XLI, 2, s. 5-20.
239. ----. „Globalizacja czy epoka przejściowa?”, LEWAŃ NOGĄ 13, s. 136-155.
240. ----. 2004. KONIEC ŚWIATA JAKI ZNAMY. Warszawa: WN Scholar.
241. ----. 2007. EUROPEJSKI UNIWERSALIZM. RETORYKA WŁADZY. Warszawa: Scholar.
242. ----. 2008. UTOPISTYKA. ALTERNATYWY HISTORYCZNE DLA XXI WIEKU. Poznań: Trójka.
243. Wilson Edward O. 1991a. "Moralność genu ...", w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego, Warszawa: Czytelnik, s. 277-308.
244. ----. 1991b. "W obronie SOCIOBIOLOGI", w: CZŁOWIEK - ZWIERZĘ SPOŁECZNE, pod redakcją Barbary Szackiej i Jakuba Szackiego. Warszawa: Czytelnik, s. 447-451.
245. ----. 1998. O NATURZE LUDZKIEJ. Poznań: Zysk i S-ka.
246. ----. 2000. SOCJOBIOLOGIA. Poznań: Zysk i S-ka.
247. Zimmerman Don H. i Melvin Pollner. 1989. "Świat codzienny jako zjawisko", w:
248. FENOMENOLOGIA I SOCJOLOGIA, pod redakcją Zdzisława Krasnodębskiego, Warszawa: PWN, s. 343-377.
249. Ziółkowski Marek. 2015. TEORIA SOCJOLOGICZNA A TRANSFORMACJA SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO. Warszawa: Scholar.
250. (x) Są też inne teksty w pismach STUDIA SOCJOLOGICZNE, KULTURA i SPOŁECZEŃSTWO, COLLOQUIA COMMUNIA oraz w innych. Istnieje wspomniana wcześniej ENCYKLOPEDIA SOCJOLOGII z licznymi, ważnymi dla nas hasłami. Wciąż ukazują się nowe artykuły i książki.

Badania i publikacje

Publikacje

1. Łukasz Afeltowicz, Krzysztof Pietrowicz. 2013. Maszyny społeczne. Wszystko ujdzie, o ile działa, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Sojak Radosław, Afeltowicz Łukasz, Pietrowicz Krzysztof. 2019. Let it fly high! On the need for ANT with a positivistic inclination, Polish Sociological Review, 3 (207): 255-269.
3. Bruno Latour. 2009. Dajcie mi laboratorium a wzniosę świat, tłum. Krzysztof Abriszewski, Łukasz Afeltowicz, Teksty Drugie Vol. 115, nr 1-2: 163-192.
4. Bruno Latour. 2013. Technologia jako utrwalone społeczeństwo, tłum. Łukasz Afeltowicz, Avant. Pismo awangardy filozoficzno-naukowej Vol. IV, nr 1: 17-48.
5. Afeltowicz, Łukasz, Witold Wachowski. 2013. Posłuszne klucze, chodliwe aparaty, Avant. Pismo awangardy filozoficzno-naukowej Vol. IV, nr 1: 13-16.

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
SOC1A_K04	Podziela etyczne założenia prowadzenia badań socjologicznych i rzetelność publikacji ich efektów oraz przestrzega zasad etyki zawodowej i dba o jej przestrzeganie w miejscu pracy.
SOC1A_K05	Ma świadomość znaczenia analizy socjologicznej i opinii ekspertów dla rozumienia i rozwiązywania współczesnych procesów społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturowych
SOC1A_K08	Potrafi świadomie i odpowiedzialnie uczestniczyć w rzeczywistości wirtualnej.
SOC1A_U01	Poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu socjologii i pokrewnych nauk społecznych i humanistycznych.
SOC1A_U03	Potrafi wykorzystać teorie, koncepcje i pojęcia do analizy rzeczywistości społecznej oraz umie krytycznie ocenić ich przydatność w procesie analizy zjawisk społecznych.
SOC1A_U07	Posiada umiejętność zastosowania zdobytej wiedzy do analizy przemian zachodzących we współczesnym świecie ze szczególnym względem przemian globalizacyjnych i potrafi w debacie oceniać inne stanowiska.
SOC1A_W03	Zna podstawowe koncepcje teoretyczne w socjologii, zna różnice pomiędzy najważniejszymi paradygmatami analizy rzeczywistości społecznej.
SOC1A_W04	Zna główne sposoby wyjaśniania współczesnych zjawisk społecznych, jakie dominują obecnie w socjologii.
SOC1A_W09	Zna i rozumie idee klasycznych i współczesnych teoretyków socjologii i nauk pokrewnych na podstawie samodzielnej lektury ich pism.
SOC1A_W10	Zna ogólne zależności między kształtowaniem się teorii/idei socjologicznych a zmianami zachodzącymi w społeczeństwie i kulturze.